

LAReS

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Uitbreiding van de Coöperatie Hoogstraten aan de Loenhoutseweg 59 te
Hoogstraten – deel 3.
Programma van Maatregelen

E.N.A. Heirbaut
J.L. Vermeersch

Colofon

Titel: Uitbreiding van de Coöperatie Hoogstraten aan de Loenhoutseweg 59 te Hoogstraten-deel 3. Programma van Maatregelen.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut & Jeroen L. Vermeersch

Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 88

Opdrachtgever: Coöperatie Hoogstraten nv

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: februari 2018

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: uitsnede uit de Ferrariskaart

© LAReS. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

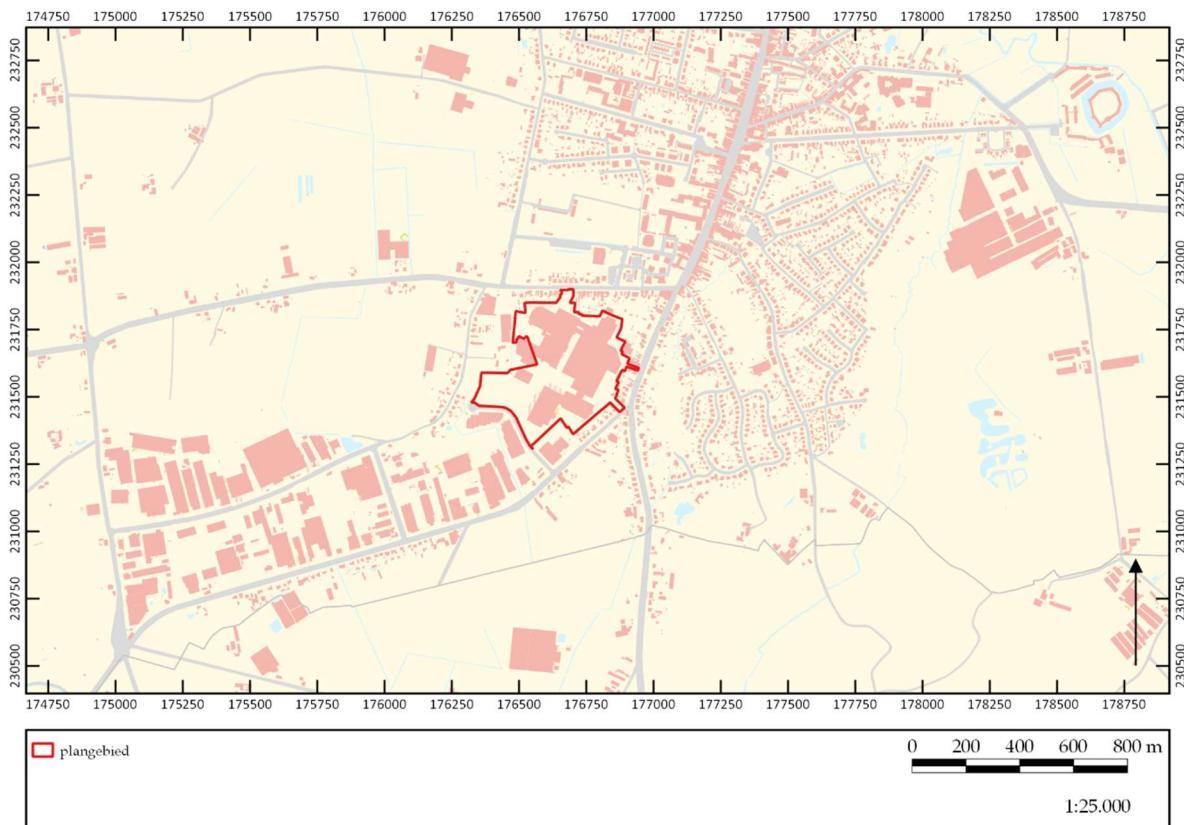
LAReS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Deel II. Programma van Maatregelen: Loenhoutseweg 59, 2320 Hoogstraten

1 INLEIDING	4
1.1 RANDVOORWAARDEN	4
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
2 AANLEIDING VOORONDERZOEK EN BESCHRIJVING WERKZAAMHEDEN	6
3 SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK EN ARCHEOLOGISCH POTENTIEEL	10
4 AANBEVELING EN KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL	13
LIJST VAN FIGUREN	14

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Loenhoutseweg 59 te Hoogstraten, provincie Antwerpen. Daarmee ligt het net ten noordoosten van het industriepark De Kluis. Het grootste deel van het plangebied wordt ingenomen door de gebouwen van de Coöperatie Hoogstraten cv. De geplande werkzaamheden waarop deze archeologienota betrekking heeft zijn gesitueerd centraal te midden van deze gebouwen, op een gedeelte dat momenteel verhard is en in gebruik is als parkeerplaats (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©GEOPUNT/EH

1.1 Randvoorwaarden

Niet van toepassing

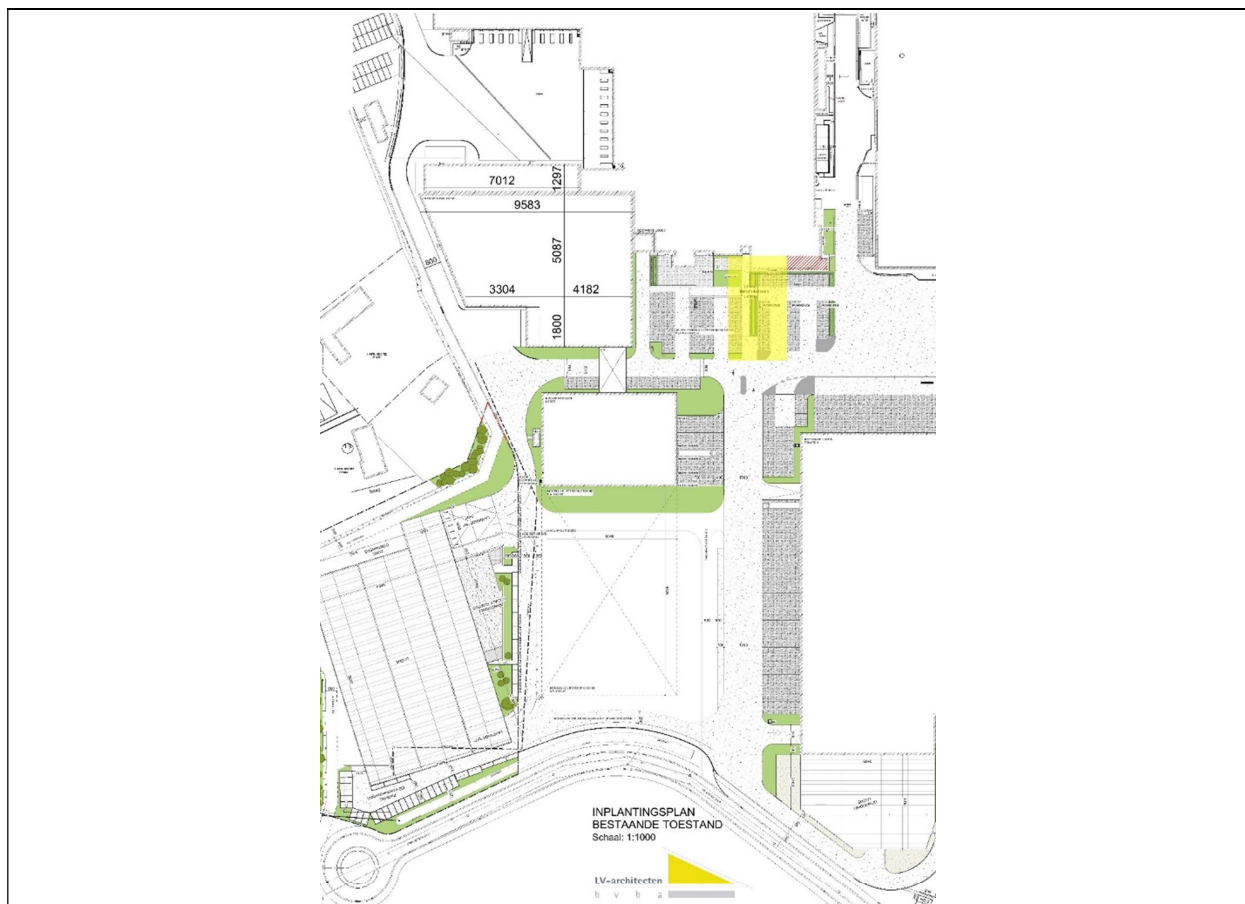
1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Coöperatie Hoogstraten cv
Ligging	Loenhoutseweg 59, 2320 Hoogstraten (prov. Antwerpen)
Kadastrale gegevens	HOOGSTRATEN 1 ^e AFD/HOOGSTRATEN, sectie F, percelen 0152/00X006, 0111/00C000, 0110/00G002
Bounding Box	X Y
	174667.726 232872.716
	178917.726 232872.716
	174667.726 230397.716
	178917.726 230397.716
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2018A403
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Jeroen L. Vermeersch
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	februari 2018
Geplande ingreep	Verwijderen van een parking voor de aanleg van een nieuw kantoorgebouw met kelderverdieping.
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 185.862 m ²
Totaal oppervlakte te verstoren gebied	ca. 1.265,04 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 5.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en is niet gelegen binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt.
Randvoorwaarden	Niet van toepassing
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, cartografisch onderzoek

2 Aanleiding vooronderzoek en beschrijving werkzaamheden

De aanleiding voor het vooronderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van de geplande uitbreiding van de Coöperatie Hoogstraten aan de Loenhoutseweg 59 te Hoogstraten.

Het terrein van de Coöperatie Hoogstraten nv is in de afgelopen jaren en decennia al grotendeels ontwikkeld en volgebouwd met verschillende grote gebouwen, loodsen en hallen in functie van de Veiling Hoogstraten. Het terrein dat nu ontwikkeld zal worden, ligt centraal in het plangebied en is momenteel in gebruik als parkeerplaats. Langs het plangebied loopt een beek, de Katelijnebeek. Het tracé van deze beek is in het verleden reeds rechtgetrokken.

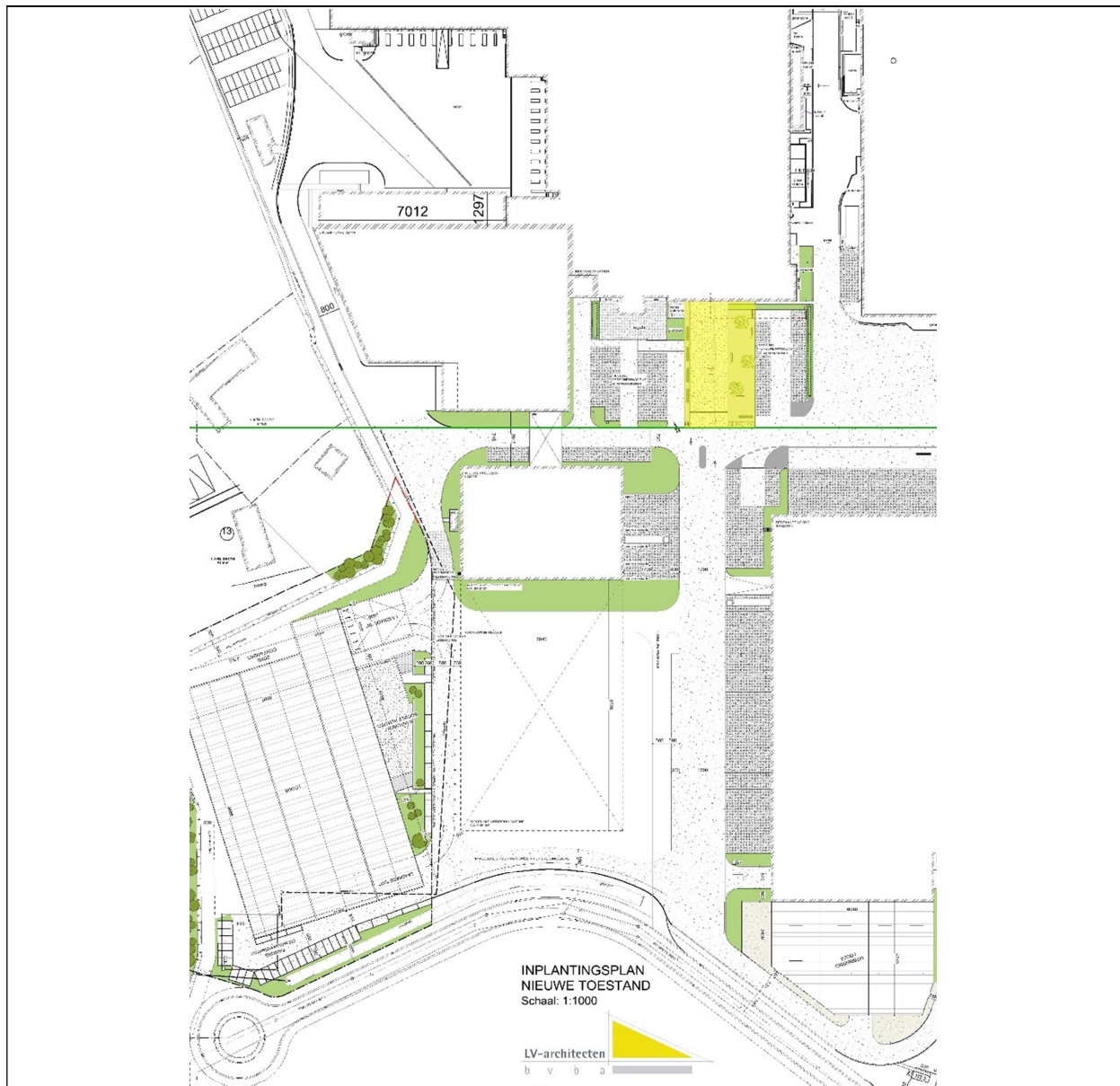
Figuur 2. Inplantingsplan huidige toestand. De zone van de werken is in geel aangeduid.

Binnen de afgebakende zone (aangeduid in geel op figuren 2 en 3) zal de zone van de huidige parking worden opgebroken. Een klein deel van deze zone bestaat uit een groenzone. De verharding bestaat grotendeels uit beton en klinkers.

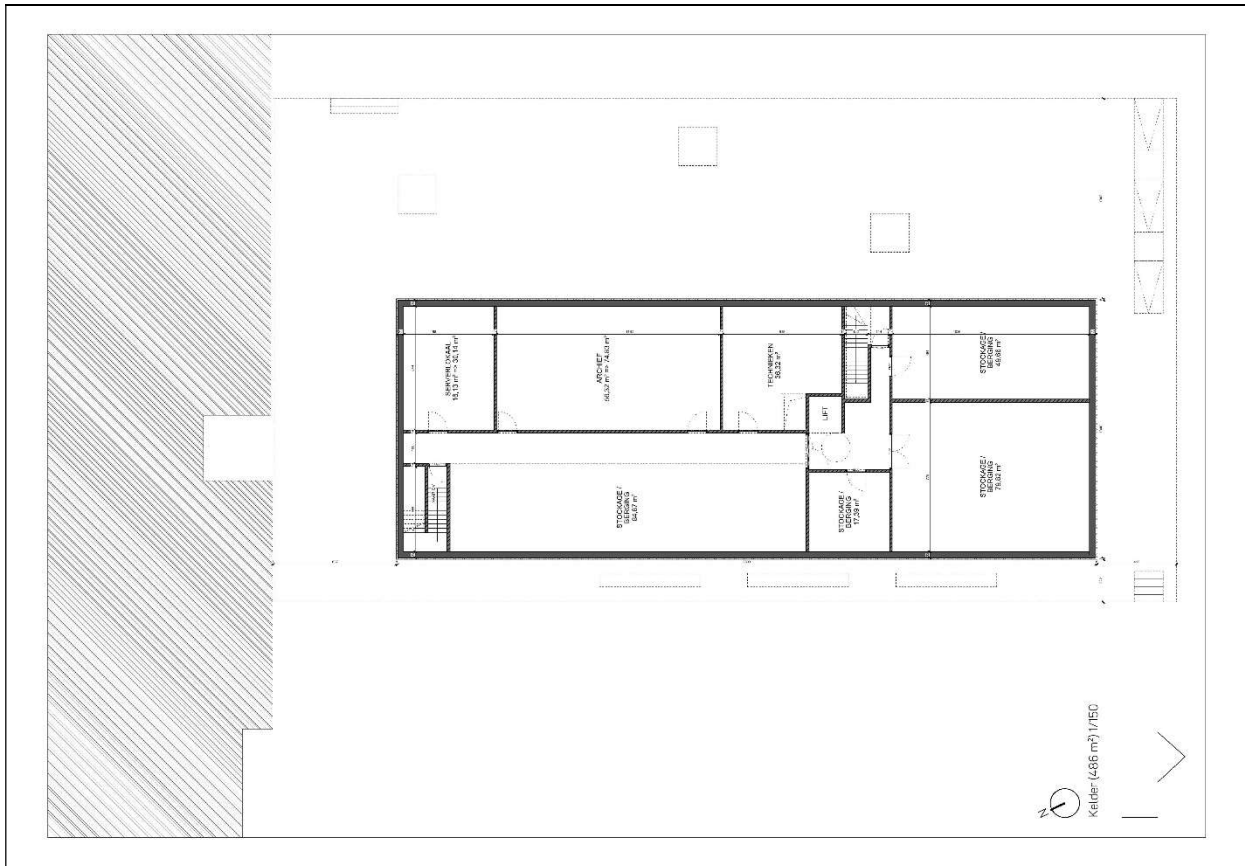
Binnen deze afbakening zal een nieuw kantoorgebouw opgericht worden. Dit gebouw zal een oppervlakte hebben van 486,42 m², net als de onderliggende kelderverdieping. De vloerplaat van de kelder zal aangelegd worden op een diepte van 340 cm onder de nulpas van de nieuwbouw. Tussen het nieuwe gebouw en het noordelijker gelegen huidige gebouw bevindt zich het terras van de bestaande cafetaria, dit zal deels

overdekt worden door de nieuwbouw. De overige oppervlakte wordt ingericht als open ruimte.

Buiten de nodige uitgraving voor de aanleg van de kelder zijn geen verdere dieptes bekend van de toekomstige werken.

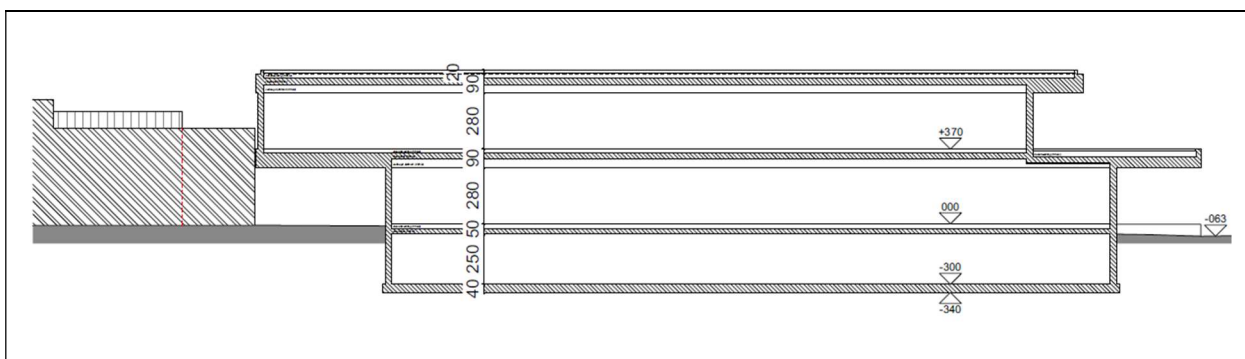
Figuur 3. Inplantingsplan met de nieuwe toestand, aangeduid in geel.

Figuur 6a. Zicht op de kelderverdieping.

Figuur 6b. Gevel van de geplande nieuwbouw, exclusief de kelderverdieping.

Figuur 6c. Snede inclusief de kelderverdieping.

3 Samenvatting van de resultaten van het bureauonderzoek en archeologisch potentieel

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten, en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd.¹ Hieruit is gebleken dat het plangebied in een vanuit archeologisch standpunt rijke en interessante omgeving ligt.

In de omgeving zijn reeds enkele archeologische vindplaatsen bekend. In figuur 7 is een overzicht gegeven van alle vindplaatsen die in de CAI bekend zijn, geplot op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II. Op deze manier wordt niet alleen inzichtelijk waar de vindplaatsen zijn gelegen ten opzichte van elkaar, maar ook waar ze zich bevinden in een landschap dat gekarakteriseerd wordt door enkele hogere zandopduikingen en vooral veel laaggelegen delen. Het gaat dan met name om vindplaatsen uit de metaaltijden: ten westen van het plangebied zijn minstens vijf huisplattegronden en meer dan 20 bijgebouwen/spiekers opgegraven (CAI ID 100597, 164839), maar ook verder naar het noordoosten zijn begravingen aangetroffen uit de metaaltijden (CAI ID 105145) en ook gebouwplattegronden uit de ijzertijd die duiden op de aanwezigheid van een nederzettingsterrein (CAI ID 150234)). Tijdens de (vroeg) ijzertijd waren nederzettingen nog niet plaatsvast, maar is er sprake van de zogenaamde zwerfende erven.² Als gekeken wordt naar de landschappelijke ligging van deze site (fig. 7), dan blijkt dat deze gedeeltelijk op een wat hoger gelegen gedeelte van het landschap ligt dan het plangebied, maar anderzijds zijn er ook delen van de vindplaats lager gelegen. Het onderhavige plangebied ligt op een iets hoger deel in het landschap temidden van lager gelegen delen, en zou dus in theorie een goede plaats geweest kunnen zijn om in de (vroeg) ijzertijd (maar ook in andere perioden) als bewoningslocatie te hebben gediend.

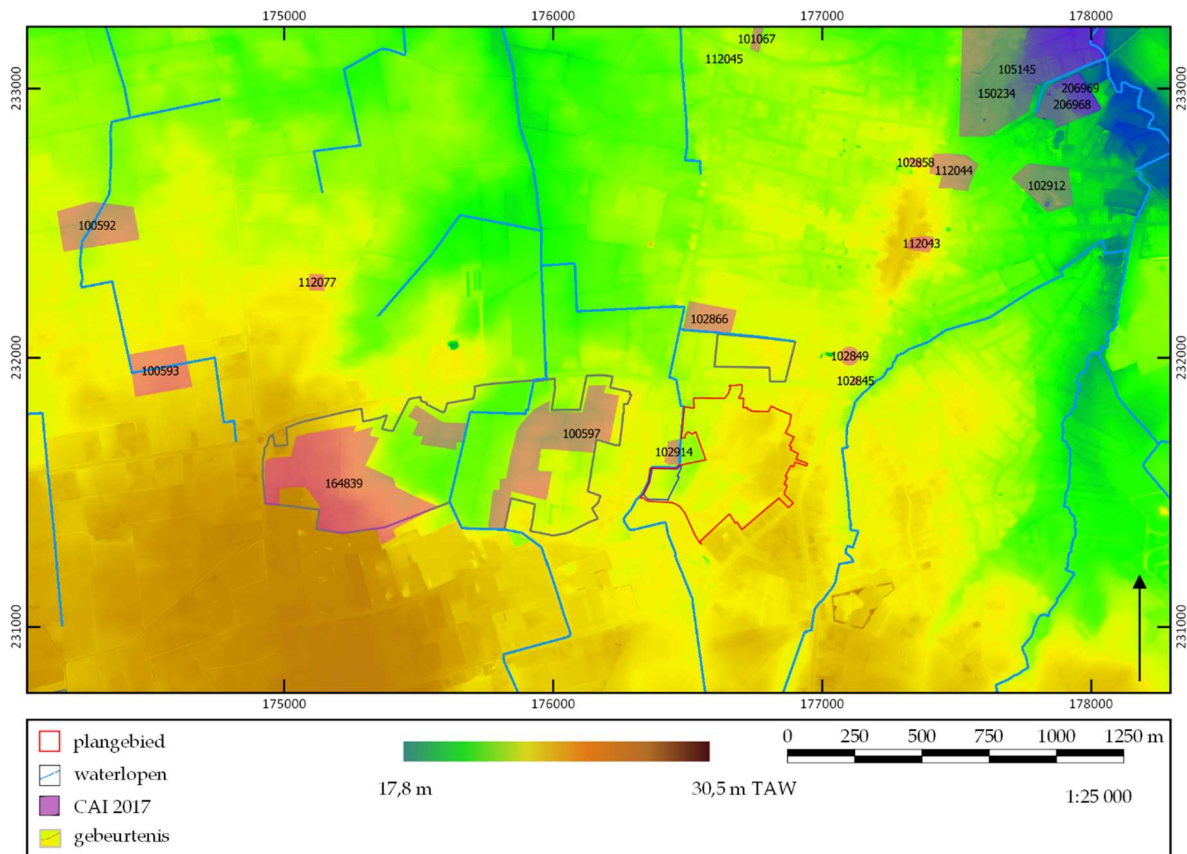
Uit de steentijd, de Romeinse tijd en de middeleeuwen zijn vooralsnog in deze omgeving geen vindplaatsen bekend. Uit de nieuwe en nieuwste tijd zijn er dan wel weer enkele locaties aan te duiden waar archeologische resten zijn aangetroffen, waaronder de twee onderzoeksterreinen direct ten noorden van de Loenhoutseweg ter hoogte van Sportoase Stede Akkers (CAI 102866 en vergunningsnummer 2013/087).

Uit bovenstaande analyse blijkt duidelijk dat het onderhavige plangebied in eenzelfde landschappelijke setting ligt als het nederzettingsterrein uit de vroeg ijzertijd ten westen, maar ook als de vindplaatsen ten noorden van de Loenhoutseweg waar nieuwetijds en nieuwstetijds sporen zijn gevonden. Als naar een nog wat ruimere omgeving wordt gekeken, dan blijken de vindplaatsen nog verder naar het westen ook een gelijkaardige landschappelijke ligging te hebben, waarbij de archeologische sporen steeds op de rand van de hoger gelegen delen liggen, vlak langs vrij lagen delen

¹ Er zal hier geen herhaling van het voorgaande hoofdstuk plaatsvinden, het volstaat te verwijzen naar paragraaf 5.5 voor een overzicht van de archeologische en cultuurhistorische waarden in en rondom het plangebied.

² Zie voor een recent globaal overzicht en bespreking van de nederzettingsspatronen in de ijzertijd en vroeg-Romeinse tijd: Heeren, Van den Broeke & Heirbaut 2016.

in het landschap. De begravingen uit de metaaltijden die ten noordoosten van het plangebied zijn aangetroffen liggen zelfs in een nog lager gelegen gebied. Dit wil zeggen dat landschappelijk gezien, het plangebied op een aantrekkelijke locatie gelegen is en dat er niet kan uitgesloten worden dat er zich archeologische resten in de bodem kunnen bevinden. Hierdoor wordt de archeologische potentie van het plangebied, en meer specifiek de te ontwikkelen percelen, als middelhoog ingeschat. Of het dan gaat om nederzettingsresten of resten van begravingen, en uit welke periode deze dan zouden kunnen stammen, kan op basis van deze analyse niet vastgesteld worden.

Figuur 7. *Overzicht van de bekende vindplaatsen in de omgeving op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II. ©AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED/EH*

De landschapshistoriek van het plangebied kent weinig verandering vanaf de 18^e eeuw. Vanaf de oudste kaarten is duidelijk dat het plangebied gedeeltelijk gelegen is in een bos en grotendeels in akkerlanden. De oudst beschikbare luchtfoto uit 1971 geeft aan dat in die periode het gebied al ontgonnen werd en volledig in gebruik was als landbouwgebied, en dat datzelfde ook geldt voor de omliggende percelen. Het plangebied is weliswaar in de loop van de laatste decennia aanzienlijk veranderd omwille van de bouw van de verschillende gebouwen en infrastructuur voor de Veiling. Het terrein dat nu ontwikkeld zal worden is in de periode 1979-1990 ontwikkeld van akker tot parking. In de voorbije 15 jaar zijn er nog lichte wijzigingen gebeurd in het westelijke deel van het te verstoren gebied.

Doorheen het zuidelijke puntje van het plangebied liep de Katelijnebeek, een kleine beek die weliswaar waarvan een gedeelte van de loop, meer bepaald vanaf iets ten

noorden van het plangebied tot net ten zuiden van het plangebied, is gedempt en verlegd naar een tracé langs de westkant van het plangebied.

Op basis van de middelhoge potentie van het plangebied is al enig onderzoek binnen de grenzen van dit plangebied uitgevoerd. Zo is er een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in de zuidwestelijke hoek van het terrein, waarbij geen archeologische resten uitgezonderd enkele paalkuilen uit de nieuwe of nieuwste tijd zijn aangetroffen. Verder bleek het terrein ook al grondig verstoord te zijn. Op het terrein dat hieraan grenst is ook al een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd (booronderzoek), waaruit is gebleken dat ook dit gedeelte van het terrein reeds verstoord is geworden. Beide terreinen waren in het verleden nog niet bebouwd, in tegenstelling tot het terrein waarvoor nu een stedenbouwkundige vergunning is aangevraagd.

4 Aanbeveling en kennisvermeerderingspotentieel

Het huidige bureauonderzoek heeft uitgewezen dat de kans aanwezig is dat, op basis van de landschappelijke ligging in vergelijking met deze van reeds bekende vindplaatsen, archeologische resten in het te ontwikkelen gebied in de bodem schuilgaan.

Echter, het onderzoek heeft ook aangetoond dat dit gedeelte van het plangebied reeds bebouwd is en verhardingen heeft waarvoor de bodem al verstoord zal zijn over een diepte van minimaal 30 cm. Theoretisch is het mogelijk dat archeologische resten hieronder bewaard zijn gebleven en dat deze bij het aanleggen van de bouwput voor de nieuwbouw verstoord zullen worden.

Indien er archeologische resten aanwezig zijn, is het de vraag of er voldoende kenniswinst kan behaald worden bij een onderzoek op een dergelijke beperkte oppervlakte. Bovendien zijn er geen toekomstige uitbreidingsmogelijkheden meer voor archeologisch onderzoek, aangezien aangrenzend aan het nu te ontwikkelen terrein alles reeds is volgebouwd met hallen, waarvoor de bodem dieper verstoord zal zijn dan alleen de bouwvoor (dit in functie van de funderingen voor deze hallen). Men kan dan ook stellen dat de kosten niet te verantwoorden zijn ten opzichte van mogelijke kenniswinst.

Om deze reden adviseert LAReS om het gebied vrij te geven. Er is geen programma van maatregelen geschreven voor verder archeologisch onderzoek.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2018A403	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:25.000	08/02/2018
2018A403	2	inplantingsplan	bestaande toestand	1:1.000	nvt	08/02/2018
2018A403	3	inplantingsplan	toekomstige inplanting	1:1.000	nvt	08/02/2018
2018A403	4	inplantingsplan	toekomstige inplanting	1:1.000	nvt	08/02/2018
2018A403	5	inplantingsplan	toekomstige inplanting	1:50	nvt	08/02/2018
2018A403	6a	inplantingsplan	toekomstige inplanting	1:50	nvt	08/02/2018
2018A403	6b	snede	Gevel van de nieuwbouw, exclusief de kelder	1:50	nvt	08/02/2018
2018A403	6c	snede	snede inclusief de kelder	1:50	nvt	08/02/2018
2018A403	7	archeologische kaart	analysekaart vindplaatsen	onbekend	1:25.000	08/02/2018